

Storebrand Asset Management AS

Redegjørelse av arbeidet med aktsomhetsvurderinger av menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold

Formål og avgrensning

Storebrand Asset Management AS er gjennom lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (åpenhetsloven) 01.07.2022, pliktig til å utføre aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper.

Vi skal etterleve universelle menneske- og arbeidsrettigheter, og minimere risikoen for brudd gjennom egen drift og i leverandørkjede. Med egen drift menes påvirkning gjennom finansielle tjenester som tilbys og behandling av egne ansatte.

Denne rapporten er en redegjørelse etter åpenhetsloven § 5, og beskriver arbeidet med aktsomhetsvurderinger som er gjennomført i Storebrand Asset Management AS. Formålet med denne rapporten er å gjøre det enklere for forbrukere, organisasjoner og andre interessenter å få innsikt i hvordan Storebrand Asset Management AS arbeider med menneske- og arbeidstakers rettigheter, og om vi enten har forårsaket, bidratt til eller er direkte forbundet med brudd på disse. I tillegg til denne rapporten vises det til Storebrandkonsernets felles redegjørelse etter åpenhetsloven. Sistnevnte beskriver i kapittel 3 konsernfelles retningslinjer som ligger til grunn for arbeidet med menneskerettigheter i Storebrand Asset Management AS.

Organisering og leverandørkjede i Storebrand konsernet

Konsernorganisering

Det er identifisert ansvarlige i hvert enkelt konsernforetak i Storebrand som skal sikre at det jevnlig gjennomføres vurderinger av risiko og foretas aktsomhetsvurderinger av leverandørkjede og forretningspartnere, samt egen drift. Det vises til Storebrandkonsernets felles redegjørelse etter åpenhetsloven kapittel 2.1 for mer informasjon om organiseringen i konsernet.

Organisering i Storebrand Asset Management AS

Storebrand Asset Management AS har konsesjon etter verdipapirfondsloven, verdipapirhandellogen og lov om alternative investeringer til å forvalte og tilby verdipapirfond, alternative investeringsfond, diskresjonær forvaltning mv. Storebrand Asset Management AS som forvalter med ulike konsesjoner, investerer i ulike

aktivaklasser. Det være seg aksjer, obligasjoner og eiendom. Investeringene gjøres på vegne av verdipapirfond, alternative investeringsfond og diskresjonær forvaltning av kunders midler i tråd med SAMS konsesjoner. Storebrand Asset Management AS har også en egen avdeling som driver med eiendomsforvaltning tilknyttet alternative investeringsfond og diskresjonær forvaltning. Eiendomsforvaltning omfatter blant annet inngåelse av leiekontrakter, løpende drift av eiendommene i form av blant annet renhold, vaktmestertjenester, vedlikehold og også rehabilitering og påkostning av eiendomsmassen. Videre driver også SAM med distribusjon av egne produkter til profesjonelle og ikke- profesjonelle investorer. Administrerende direktør i Storebrand Asset Management AS er ansvarlig for implementering av arbeidet med menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i selskapet. Hver enkelt innkjøpsansvarlig i selskapet er ansvarlig for operativ gjennomføring, herunder å sikre at det gjennomføres risiko- og aktsomhetsvurderinger og oppfølging av avtalene. Det er tilsvarende egne innkjøpsansvarlige knyttet til eiendomsforvaltningen i Storebrand Asset Management på vegne av eiendomsporteføljene. Chief Compliance Officer (CCO) og Chief Risk Officer (CRO) i Storebrand Asset Management AS gir løpende råd og overvåker vurderinger og prosesser knyttet til menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Det er etablert felles rammeverk for etterlevelse av Åpenhetsloven i Storebrand konsernet og Storebrand Asset Management AS følger etablerte retningslinjer og rutiner. Konsernet har etablerte systemer for klager og varsling. Ansatte kan varsle både internt og eksternt via en tredjepartskanal. Det er mulig å sende inn klage fra Storebrands nettsider eller ved å ta kontakt med kundesenteret. Procurement forum er et konsernfelles fagkompetansemiljø som vurderer og stiller krav ved inngåelse av nye avtaler i samarbeid med de innkjøpsansvarlige.

For kapitalforvaltningen anses rapporteringskravene som følger av Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) (på norsk "Offentliggjøringsforordningen") å være komplementerende for åpenhetslovens krav mht. aktivklassene aksjer og obligasjoner. For eiendomsinvesteringer er det per i dag ingen lovfestede sosiale måleparametere. SFDR krever rapportering på såkalte Principle Adverse Impact (PAI) indikatorer, som er et sett med måleparametere for bærekraft på tvers av sosiale, økonomiske og miljømessige forhold for aktivklassene aksjer og obligasjoner. Noen av måleparametrene er obligatoriske, andre er frivillige. SAM har offentliggjort på sine hjemmesider en erklæring knyttet til valgte PAI'er. Denne finner du her: [Principal Adverse Impact Statement](#). SAM har blant annet valgt frivillige PAI indikatorer knyttet til at selskaper SAM investerer i skal ha vedtatt etiske retningslinjer for sine leverandørkjeder. PAI-ene gir et generelt bilde av noen sosiale forhold i porteføljeselskapene hvor SAM er investert, og kompletterer vårt arbeid med aktsomhetsvurderinger.

SAM fokuserer på følgende sosiale PAI-er som del av vår due diligence, jf. SFDR:

- Brudd på prinsippene i FNs Global Compact og retningslinjene fra Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) for flernasjonale selskaper

- Manglende prosesser og mekanismer for overvåking av compliance med prinsippene i FNs Global Compact og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper
- Ujustert lønnsforskjell mellom kjønnene (gender pay gap)
- Eksponering for kontroversielle våpen (landminer, klasevåpen, kjemiske våpen og biologiske våpen)
 - Statsobligasjoner i land som er gjenstand for sosiale brudd
- Leverandørs etiske retningslinjer

Leverandørforhold

Storebrand har konsernfelles leverandører innenfor blant annet IT og IKT-virksomhet, kontortjenester og renhold, regnskap og finansielle tjenester og konsulenttjenester. For en overordnet oversikt over Storebrandkonsernets leverandører, se kapittel 2.2 i [Storebrandkonsernets redegjørelse](#) for 2023.

Videre inngår Storebrand Asset Management AS sin eiendomsforvaltning avtaler med leverandører innenfor entreprenør- og byggebransjen, samt renholds-, vaktmestertjenester og lignende. Innkjøpene innenfor Storebrand Asset Management AS kommer hovedsakelig fra de nordiske landene og Storbritannia. Eiendomsvirksomheten forvalter kun norske eiendommer. Dette tilsier at de fleste innkjøp gjøres med norske leverandører, men at de kan ha utenlandske underleverandører. Se nærmere beskrivelse nedenfor med hensyn på hvordan vi jobber med de ulike leverandørene innenfor eiendom.

Retningslinjer

Storebrand ønsker å være åpne og transparente om arbeidet innenfor menneske- og arbeidsrettigheter. Derfor har vi høy grad av offentlig tilgjengelige retningslinjer og dokumenter. For en oversikt over styrende dokumenter og retningslinjer, se kapittel 3 i [Storebrandkonsernets redegjørelse](#). Disse omfatter alle konsernforetakene. Videre har Storebrand Asset Management AS en rekke retningslinjer knyttet til vår kapital- og fondsforvaltningsvirksomhet.

Risiko- og aktsomhetsvurderinger

Vi vurderer risiko for brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold gjennom bruk av leverandører og deres underleverandører og gjennom distribusjon av finansielle tjenester. I det følgende redegjøres det for de mest vesentlige risikoområdene for Storebrand Asset Management AS samt tilhørende mitigerende tiltak.

Konsernfelles risikoer og risikoer som egne ansatte er utsatt for, er nærmere beskrevet i [Storebrandkonsernets redegjørelse](#) under kapittel 4 i rapporteringen til Storebrand ASA.

Storebrand Asset Management AS har tilknyttet seg mange leverandører, særlig innenfor eiendomssektoren. Bygg- og eiendomsbransjen har tradisjonelt hatt økt risiko for brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold slik som arbeidsforhold, HMS, arbeidstid og lønn mv. Det har derfor vært stort fokus på miljø, sosiale forhold og bærekraft ved innkjøpskonkurranser. Det stilles bl.a. krav om at leverandører skal ha et sertifisert miljøledelsessystem, følge forvalters etiske regler og imøtekomme FNs ti prinsipper for samfunnsansvar i næringslivet (UN Global Compact) er grunnleggende risikoreducerende tiltak. Årlig gjøres en kartlegging av leverandørers arbeid innen miljø, sosial bærekraft og menneskerettigheter. Videre undersøker forvalter på stikkprøvebasis, og der forholdene for øvrig gjør det nødvendig, om serviceleverandører eller entreprenører overholder kontraktsbestemmelser om blant annet lønns- og arbeidsvilkår og påseplikt overfor underleverandører. Antall ledd under hovedentreprenør eller -leverandør er begrenset til to for bedre kontroll med leverandørkjeden. Det er ikke avdekket lovbrudd i 2023 eller avdekket faktiske negative konsekvenser for menneskerettigheter eller anstendige arbeidsforhold i rapporteringsperioden 1. januar til 31. desember 2023. Forvalter vil imidlertid fortsette å gjøre vurderinger av leverandører og forretningspartnere for å sikre at slike forhold ikke oppstår. Forvalter har over tid aktivt redusert antall leverandører. Ved siden av kostnadsreduksjon, mer kontinuitet og økt kvalitet i leveranser, har dette sikret bedre samspill med og kunnskap om leverandørene. Risikoen for brudd med etiske retningslinjer i leverandørkjeden er derved også redusert.

Storebrand Asset Management AS de siste årene i større grad inngått rammeavtaler med entreprenører og håndverkere, og det foretas i den forbindelse en tydelig kartlegging og vurdering knyttet opp mot Åpenhetsloven. Det er etablert gode prosesser for dette, og arbeidet utføres av våre innkjøpsansvarlige i Sourcing, men ansvarlig for vurderingen er operativ eier av den enkelte avtale.

De avtaler vi har med søsterselskaper anses vesentlig mindre risikoutsatte, enn de eksterne, særlig i lys av at konsernet har en utpreget matriseorganisasjon som er transparent og likelydende styring på tvers av døtre. I den andre enden av skalaen anses enkelte underleverandører av våre leverandører særlig innen

Oppsummert er risikoen etter vår vurdering fortsatt lav for at det foreligger brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i våre leverandørkjeder. Vi har ikke avdekket faktiske negative konsekvenser eller vesentlig risiko for negative konsekvenser gjennom våre aktsomhetsvurderinger.

Metodikk

Vurderingene baserer seg på i hvor stor grad rettighetene nedfelt i nedenstående rettighetserklæringer og konvensjonene er truet, og hva slags konsekvens og skade et brudd vil medføre.

- Verdenserklæringen om Menneskerettigheter (UDHR)
- FNs internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter (ICCPR)
- FNs internasjonale konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ICESCR)
- FNs konvensjon om å avskaffe alle former for diskriminering av kvinner (CEDAW)

- FNs konvensjon om barnets rettigheter (CRC)
- De grunnleggende rettighetene fra den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO)

For en detaljert beskrivelse av rammeverk, se [Storebrandkonsernets redegjørelse](#).

Storebrandstandarden

Storebrandstandarden ligger til grunn som et minimumskrav for alle investeringer som gjøres av Storebrand Asset Management AS og dets underliggende selskaper. Den henviser til internasjonale normer og konvensjoner innenfor menneskerettigheter, miljø, styresett/anti-korrupsjon samt retningslinjer som vi forventer at selskaper følger. Standarden gjelder for alle Storebrands internt forvaltede fond og pensjonsporteføljer, samt eksternt forvaltede fond. Den skiller ikke mellom passive og aktive investeringer, og gjelder alle aktivaklasser. Videre har standarden klart definerte analysekriterier for menneskerettigheter, som finnes her under "International Law and Human Rights". Storebrand Asset Management AS overvåker porteføljeselskaper og vurderer om de har praksis som bryter med Storebrandstandarden. Dette gjøres primært gjennom to eksterne dataleverandører: Sustainalytics og ISS/Ethix. Der hvor selskaper systematisk bryter standarden vil SAM bruke posisjonen sin som investor ved å engasjere selskaper gjennom dialog for å søke forbedringer. Dersom dialog ikke leder til progresjon innen rimelig tid vil selskapet bli vurdert for eksklusjon. Eksklusjon vurderes som siste utvei for selskaper som ikke viser evne eller vilje til forbedring. Et selskap vil også bli vurdert ekskludert når datterselskaper av selskapet (hvor mor eier minst 50 %) bryter med Storebrandstandarden.

Storebrand Asset Management Human Rights Due Diligence

Storebrand Asset Management AS utfører sin due diligence av menneskerettighetsrisiko basert på FNs veiledende prinsipper (Un Guiding Principles on Business and Human Rights: Protect, Respect and Remedy-rammeverket) og veiledningen om implementering av rammeverket som beskrevet i OECDs retningslinjer (Guidelines for Responsible Business Conduct for Institutional Investors). Dette arbeidet er blitt forsterket av nyere reguleringer i EU som krever at vi fokuserer på de spesifikke viktigste negative virkninger (Principal Adverse Impact Indicators) på tvers av bransjer (Offentliggjøringsforordningen (SFDR)), samt kommende EU-direktiv for due diligence av selskapers bærekraftsarbeid (CSDDD).

Oppsummering av aktsomhetsvurderinger

Aksjer og obligasjoner

I perioden har vi kartlagt og vurdert negative påvirkninger, og iverksatt egnede tiltak for å stanse, forebygge eller begrense negative konsekvenser i våre investeringer for følgende risikoer: arbeidsvilkår i leverandørkjeder; tvangsarbeid; kjønn, mangfold og inkludering; levelønn; rett til å delta i fagforeninger (Freedom of Association) og barns rettigheter; arbeidstakers rettigheter og lokalsamfunnets rettigheter i en

overgang til bærekraftig produksjon (Just transition); urfolks rettigheter; menneskerettigheter i høyrisikoland; menneskerettigheter i konfliktområder. Risikoene ble identifisert for blant annet følgende sektorer: fornybar energi, olje og gass; gruvedrift; tekstil; mat og jordbruk; informasjon og telekommunikasjonsteknologi; eiendom og infrastruktur. Som del av arbeidet med aktsomhetsvurderinger har vi benyttet ulike tiltak for å håndtere og redusere risikoene: eksklusjoner, reaktiv og proaktiv dialog med selskaper, observasjonslister og screening før investering. Arbeidet har også gjort det mulig å unngå å investere i selskaper som har vesentlig risiko for brudd på menneskerettigheter. Dette arbeidet har resultert blant annet i eksklusjon av 13 selskaper basert på våre kriterier for menneskerettigheter og internasjonal humanitær lov, og redusert risiko knyttet til brudd på menneskerettigheter i investeringene våre. I tillegg ekskluderte vi, før investeringstidspunktet, 11 selskaper som var knyttet til høyrisikoland. Listen over eksklusjoner er publisert på nettsiden vår. Vi har hatt proaktivt dialog med over 15 bransjer, hovedsakelig gjennom samarbeid i ulike investorinitiativer, og har stemt over 195 sosiale aksjonærforslag på generalforsamlinger i 2023.

Eiendomsforvaltning

Storebrand Asset Management AS forvalter bl.a. eiendomsfond klassifisert som alternative investeringsfond og diskresjonære eiendomsporteføljer på vegne av andre selskaper i Storebrand konsernet. Storebrand Asset Management AS har en egen eiendomsavdeling i Norge (Storebrand Eiendom), samt datterselskap i Sverige (Storebrand Fastigheter AB) og i Danmark (Capital Investment A/S). Forvaltning av eiendomsfond og diskresjonære porteføljer omfatter beslutninger rundt kjøp, salg og eiendomsutvikling på eksisterende eiendommer, samt løpende eiendomsforvaltning (drift). SAMs eiendomsforvaltning gjennomføres av egne ansatte og ved hjelp av underleverandører. Det gjelder for eksempel entreprenører knyttet til rehabilitering av eiendommer, bruk av håndverkere til løpende vedlikehold, renhold osv. I det følgende kommenteres kun den norske virksomheten. Tilsvarende risikovurdering er gjort i Sverige, men det er ikke avdekket andre risikoelementer enn for den norske virksomheten. Eiendommene som forvaltes på vegne av Storebrand Livsforsikring AS i Norge, er eid av datterselskaper av Storebrand Livsforsikring AS: Storebrand Eiendomsfond Invest AS, Storebrand Eiendom Trygg AS, Storebrand Eiendom Vekst AS, Storebrand Eiendom Utvikling AS. Gjennom forvaltningen av eiendommene er Storebrand eksponert mot en rekke risikoer knyttet til brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Nedenfor følger en beskrivelse av de vesentligste identifiserte risikoer:

- **Arbeidsforhold ved innkjøp av materialer og lignende på eiendommene** Storebrand Eiendom har høyt fokus på miljøvennlige bygg. Det er derfor ønskelig å investere i f.eks. **solcellepanel** der hvor mulig. Vår erfaring er at det er få leverandører som kan dokumentere at deres solcelle-produkter møter våre miljøkrav til bygg og samtidig ikke har høy risiko for tvangsarbeid. Den leverandøren som hittil har kunnet gi slike garantier har priser som ligger i størrelsesorden 40 % over andre leverandører. Leverandørkjeden for solceller er til dels uoversiktlig, da produksjons- og utvinningsleddene er lokalisert i Asia der det mangler informasjon om overholdelse av arbeidstakers rettigheter. En høy andel av solcelleproduksjonen foregår i dag i Kina i Xinjiang-provinsen som er

assosiert med tvangsarbeid. Storebrand er eksponert for denne risikoen gjennom forvaltning av eiendom og gjennom investeringer i selskaper (aksjer og obligasjoner) som jobber med utviklingen av solenergi. Håndtering av denne risikoen prioriterer vi høyt.

Vår dialog med leverandører i 2023 har resultert i aktivitet som gjør at spesielt en leverandør har utvidet sine undersøkelser for å verifisere at kravene fra Storebrand kan innfris. Hensikten er å utforske hvilke muligheter vi har for å redusere risikoen for at solcelleproduksjonen er foregått i Xinjiang-provinsen.

- **Kontraktforhold og fysisk risiko på byggeplass** Storebrand Eiendom bruker entreprenører og underleverandører på byggeplassene for å håndtere selve konstruksjonen og tilhørende prosesser. I lys av det, foreligger det en iboende risiko knyttet til tilstrekkelig HMS på arbeidsplass og kontrakt- og boforhold hos underleverandøren. Storebrand Eiendom har også inntatt i avtaler med entreprenører at disse maksimalt kan inngå avtaler med underleverandører i to underliggende ledd. I avtalen med entreprenører og andre leverandører medtas det også krav knyttet til dette.

Identifisert område	Risiko	Tiltak
HMS på byggeplass	Utrygge eller usunne fysiske forhold på byggeplass ettersom arbeidet involverer fysiske aktiviteter og konstruksjon av nybygg og rehabilitering av eksisterende bygg har en iboende fysisk risiko for skader	<p>Fokusområde som krever kontinuerlig oppmerksomhet, overvåkning og opplæring</p> <p>Storebrand har forsøkt å redusere denne risikoen gjennom å avgrense antall entreprenører som brukes og innarbeide krav i kontraktene som forebygger denne type hendelser</p> <p>Storebrand tar stikkprøver ved fysisk tilsyn og krever fremleggelse av dokumentasjon</p>
Kontrakt- og boforhold hos arbeidere hos leverandører	Uforholdsmessig bruk av midlertidige kontrakter, konkurranse-udyktige vilkår og dårlige boforhold for utenlandske arbeidere som jobber på byggeplass	<p>Storebrand har forsøkt å redusere denne risikoen gjennom å begrense antall entreprenører som brukes og innarbeide krav i kontrakten som forebygger denne type hendelser</p> <p>Storebrand tar stikkprøver ved fysisk tilsyn og krever fremleggelse av dokumentasjon</p> <p>Ber om bekreftelse for konkurransedyktige lønnsforhold</p> <p>Vurderer lønns- og kontraktsforhold ved avtaleinngåelse.</p>

Videre prosess

Storebrand Asset Management AS vil fortsette dagens arbeid med fokus på menneskerettigheter, arbeidsforhold mv i forbindelse med valg og påvirkning av leverandører og kontinuerlig arbeid i forbindelse med investeringer mv.

Lysaker, 5. februar 2024

Styret i Storebrand Asset Management AS

Odd Arild Grefstad
styrets leder

Lars Løddesøl

Sverre Dale Moen

Brita Cathrine Knutson

Hilde Marit L. Hengebøl

Karsten Solberg

Jan Erik Saugestad
administrerende direktør